

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність дослідження. Інтеграція України до світового науково-економічного й культурного простору зумовлює підвищення вимог до якості професійної підготовки фахівців різних галузей, складовою якої сьогодні визнано рівень володіння іноземною мовою. Розвиток сучасного виробництва і суспільних відносин на новому міжнародному рівні співпраці потребує залучення перекладачів до інноваційних сфер діяльності. Відтак, змінюються вимоги до підготовки майбутніх перекладачів, що зумовило необхідність удосконалення навчальних програм з перекладу і методики навчання перекладу з іноземної мови у ВНЗ України.

Одним з найважливіших чинників, який впливає на ефективність комунікації, є інтонація. Розуміння і коректне використання семантики інтонаційного оформлення мовлення перекладачем забезпечує запобігання непорозумінню та навіть конфліктів під час ділового спілкування із зарубіжними партнерами. Зважаючи на це, вітчизняні методисти наголошують на розвитку й удосконаленні в майбутніх перекладачів навичок аудювання, що спрямовані на розуміння змісту і переклад аудіо-текстів (з оперттям на лексико-граматичний склад), імітацію інтонації в читанні (І. Ю. Набокова, Л. М. Черноватий та інші), віддають перевагу навчанню студентів говоріння з урахуванням інтонаційного оформлення висловлювань (О. Ю. Васильченко, М. О. Возна, А. Б. Гапонів, Г. Е. Мирам, Н. М. Петренко, Н. С. Хоменко й інші). Однак вони не пропонують вправ для аналізу семантики інтонаційного оформлення аудіо-текстів з позиції імпліцитного значення гендерних маркерів.

Дослідження впливу статі людини висвітлюють розбіжності в мовленні й мовленнєвій поведінці жінок та чоловіків у взаємозв'язку із соціальною роллю, яку вони виконують (А. Ю. Беляєва, А. В. Кириліна, А. П. Мартинюк, Д. Спендер, Н. Хенлі та інші); особливості лексико-граматичного оформлення мовлення жінок і чоловіків (В. Н. Базилев, Є. А. Земська), прояв гендерних маркерів на різних лінгвосоціокультурних рівнях (І. Г. Ольшанський, Є. В. Спірюшкіна, Л. В. Степанова); типові дистинктивні характеристики мовлення жінок і чоловіків (Б. Торн, М. Хелінгер, Р. К. Херберт). Лінгвісти вивчають окремі компоненти інтонації мовлення жінок і чоловіків (М. Д. Путрова, Т. І. Шевченко та інші). Проте, у дослідженнях не зазначено характеристик особливостей імпліцитного змісту інтонації жіночого й чоловічого мовлення, що звучить.

Сформованість навичок декодування інтонації гендерно-маркованого англійського мовлення під час усного синхронного і послідовного перекладів є необхідною складовою професійної компетенції перекладачів, які повинні не лише передавати достовірну інформацію на рівні ле-

ксики та граматики, але й дотримуватися правил певної комунікативної поведінки загалом. Адекватне сприйняття перекладачем семантики інтонаційного оформлення гендерних відношень, прагматичної спрямованості дискурсу, розбіжностей у взаємодії інтонаційних і лексико-граматичних засобів у репрезентації жінок та чоловіків надає можливості передбачити подальшу поведінку співрозмовників і дібрати відповідні лінгвістичні засоби для перекладу. Однак, інтонація як важливий гендерний маркер семантики мовлення не розглядалася науковцями в контексті її цілеспрямованого навчання. Отож, методична система підготовки майбутніх перекладачів не передбачала врахування гендерної інтерпретації інтонації під час навчання їх аудіювання.

Відсутність науково обґрунтованого методичного забезпечення підготовки майбутніх перекладачів декодування інтонації гендерно-маркованого англійського мовлення та необхідність їх врахування в практиці професійно зорієнтованого перекладу зумовили вибір теми дисертаційного дослідження «Методика навчання майбутніх перекладачів декодування інтонації гендерно-маркованого англійського мовлення».

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертація виконана в рамках науково-дослідної теми кафедри перекладу і теоретичної та прикладної лінгвістики «Теоретичні та прикладні аспекти дослідження типологічних та конкретно мовних рис сучасного дискурсу» (реєстраційний номер 0107U000467), що входить до тематичного плану науково-дослідної роботи Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського». Тема дослідження затверджена вченою радою Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» (протокол від 25.06.2009 р. № 11) й узгоджена в Раді з координації наукових досліджень у галузі педагогіки та психології в Україні (протокол від 27.10.2009 р. № 7).

Мета дослідження - науково обґрунтувати, розробити та експериментально апробувати методику навчання майбутніх перекладачів навичок декодування інтонації гендерно-маркованого англійського мовлення.

Досягнення поставленої мети передбачало розв'язання таких **завдань**:

1. Схарактеризувати теоретичні передумови і сучасний стан підготовки майбутніх перекладачів до декодування інтонації гендерно-маркованого англійського мовлення.

2. Визначити педагогічні умови навчання майбутніх перекладачів декодування семантики інтонаційного оформлення жіночого та чоловічого англійського мовлення.

3. Виявити критерії, показники і рівні сформованості в майбутніх перекладачів навичок декодування інтонації гендерно-маркованого

англійського мовлення.

4. Розробити й експериментально апробувати лінгводидактичну модель, систему вправ та методичні рекомендації з навчання майбутніх перекладачів декодування семантики інтонації гендерно-маркованого англійського мовлення.

Об'єкт дослідження - підготовка майбутніх перекладачів до декодування інтонації англійського мовлення.

Предмет дослідження – навчання майбутніх перекладачів декодування інтонації гендерно-маркованого англійського мовлення.

Гіпотеза дослідження. Навчання студентів – майбутніх перекладачів декодування семантики інтонаційного оформлення англійських гендерно-маркованих діалогів буде ефективним, якщо зреалізувати такі педагогічні умови: забезпечення системності, комплексності й поетапності навчання досліджуваних навичок у контексті навчання аудіювання; створення автентичного мовного середовища для сприйняття на слух семантики інтонаційного оформлення жіночого і чоловічого мовлення в спілкуванні носіїв англійської мови; застосування системи вправ для самостійної роботи з компонентами інтонації, які виступають гендерними маркерами.

Методи дослідження. З метою з'ясування стану теорії та практики навчання майбутніх перекладачів декодування інтонації гендерно-маркованого англійського мовлення використано метод аналізу вітчизняної і зарубіжної літератури з педагогіки, методики, психології, лінгвістики та психолінгвістики, чинних програм, підручників і навчальних посібників з англійської мови. Для створення моделі навчання студентів – майбутніх перекладачів декодування інтонаційного оформлення жіночого й чоловічого англійського мовлення використано методи узагальнення практичного досвіду, анкетування викладачів і студентів, спостереження за процесом навчання майбутніх перекладачів декодування інтонації гендерно-маркованого англійського мовлення. З метою виявлення та систематизації дистинктивних інтонаційних засобів реалізації гендерних відмінностей в іншомовному мовленнєвому акті (діалозі) на перцептивному рівні використано експериментально-фонетичні методи – слуховий та аудиторський аналізи. Для перевірки ефективності запропонованих комплексів вправ і створеної моделі процесу навчання використано метод педагогічного експерименту. Для підтвердження достовірності одержаних результатів застосовано статистичні методи узагальнення емпіричних даних та їх кількісного аналізу.

Базою дослідження виступили: інститут мов світу Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», факультет іноземної філології Чорноморського

державного гуманітарного університету імені Петра Могили, філологічний факультет Чернігівського національного педагогічного університету імені Т. Г. Шевченка. Загалом у дослідженні взяли участь 34 викладачі перекладу і 242 студенти. В основному формувальному етапі експерименту взяли участь 127 студентів.

Наукова новизна одержаних результатів: *уперше* виявлено й науково обґрунтовано педагогічні умови навчання майбутніх перекладачів декодування інтонації гендерно-маркованого англійського мовлення (забезпечення системності, комплексності й поетапності навчання декодування інтонаційного оформлення гендерно-маркованого англо-мовного діалогічного мовлення; створення автентичного мовного середовища для сприйняття на слух семантики інтонаційного оформлення жіночого і чоловічого мовлення в спілкуванні носіїв англійської мови; застосування системи вправ для самостійної роботи з компонентами інтонації, які виступають гендерними маркерами); *визначено* ступінь варіативності інтонаційних засобів актуалізації гендерних маркерів інтонаційного оформлення (мелодика, гучність, темп, наголос, тембр, ритм) англо-мовного й україномовного діалогічного гендерно-маркованого мовлення для запобігання інтерференції; *виявлено* дистинктивні риси інтонаційного оформлення гендерно-маркованого мовлення залежно від соціального статусу, емоційного стану мовців та семантичної спрямованості лексико-граматичних засобів оформлення висловлювань; *розроблено* еталони англо-мовного гендерно-маркованого діалогічного дискурсу; критерії і показники (здатність розуміти зміст діалогів; визначати стиль спілкування й соціальний статус комунікантів; декодувати інтонаційне оформлення жіночого і чоловічого англо-мовного діалогічного мовлення; вибирати адекватні лексико-граматичні та фонетичні засоби під час перекладу англо-мовних діалогів дискурсного напрямку й у самостійних мовленнєвих актах) та рівні сформованості в студентів факультетів іноземних мов навичок декодування семантики інтонації гендерно-маркованого англійського мовлення (високий, достатній, задовільний, незадовільний); *укладено* лінгводидактичну модель реалізації педагогічних умов навчання майбутніх перекладачів декодування інтонації гендерно-маркованого англійського мовлення в умовах кредитно-модульної системи; *визначено* цілі і зміст кожного з етапів навчання майбутніх перекладачів декодування інтонації гендерно-маркованого англійського мовлення (засвоєння еталонів англо-мовного гендерно-маркованого мовлення, семантики інтонаційного оформлення англо-мовного гендерно-маркованого діалогічного дискурсу; репродукування інтонаційних моделей у створених діалогічних єдностях, мікродіалогах і діалогах; переклад автентичних аудіоповідомлень з урахуванням дистинктивних особливостей інтонаційного

оформлення гендерно-маркованого англійського мовлення); *уточнено* зміст поняття «гендерно-марковане англійське мовлення». Подальшого розвитку набула методика навчання студентів іноземної мови і перекладу у ВНЗ.

Практичне значення одержаних результатів. Розроблено експериментальну методику, систему вправ для формування навичок майбутніх перекладачів декодування інтонації гендерно-маркованого англійського мовлення; надано методичні рекомендації з навчання досліджуваних навичок; систематизовано корпус навчального матеріалу. Теоретичні положення й висновки, що містяться в дисертаційному дослідженні, можна використовувати на лекційних і практичних заняттях з англійської мови, теоретичної і практичної фонетики, теорії та практики перекладу, методики викладання іноземних мов і перекладу в процесі професійної підготовки студентів, які навчаються за спеціальністю «Переклад», в системі підвищення кваліфікації і перепідготовки перекладачів.

Запропоновану методику впроваджено в навчальний процес Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського (акт про впровадження від 29.06.10 р. № 1089), Чорноморського державного університету імені Петра Могили (акт про впровадження від 19.06.09 р. № 2/6/587), Чернігівського національного педагогічного університету імені Т. Г. Шевченка (акт про впровадження від 16.02.10 р. № 04-11/166), Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського (акт про впровадження від 10.04.10 р. № 10/53).

Достовірність результатів дослідження забезпечено теоретичним обґрунтуванням вихідних положень; застосуванням комплексу методів, адекватних меті, завданням, об'єктові і предмету дисертаційної роботи; кількісною обробкою та якісним аналізом результатів експерименту, апробацією й упровадженням їх у практику роботи вищих навчальних закладів.

Апробація результатів дослідження. Основні положення, висновки та результати дослідження обговорено на *міжнародних* «Актуальні проблеми сучасних наук: теорія і практика – 2006» (Дніпропетровськ, 2006), «Мова та культура: проблеми загальної, германської, романської та слов'янської стилістики» (Горлівка, 2007), «Мови і світ: дослідження та викладання» (Кіровоград, 2008), «Навчання загальнонавчальної та ділової англійської мови у Східній Європі: для чого та як?» (Дніпропетровськ, 2009); та *регіональній* 11th International IATEFL Ukraine conference “Challenges, Sharing Solutions in ELT” (Донецьк, 2006) *науково-практичних конференціях*; V Всеукраїнських науково-практичних читаннях студентів і молодих науковців, присвячених педагогічній спад-

щині Костянтина Дмитровича Ушинського» (Одеса, 2007).

Публікації. Результати та основні положення дослідження відображено в 9-ти статтях, опублікованих у фахових наукових виданнях України, в одному навчальному посібнику з грифом МОН України (у співавторстві), 5-ти тезах доповідей на конференціях. Особистий внесок здобувачки в праці № 10 полягає в підбиранні навчальних аудіотекстів та розробці серії вправ з теми «Does Gender Correlate with Communicative Behaviour?»

Структура дисертації. Дисертаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел, 7 додатків. Основний текст дисертації становить 198 сторінок. Роботу ілюстровано 1 схемою, 2 рисунками, 9 таблицями, що обіймають 9 сторінок основного тексту. Додатки викладено на 73 сторінках. Список використаних джерел налічує 267 найменувань, у тому числі 86 – іноземними мовами, та охоплює 25 сторінок.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЇ

У **вступі** обґрунтовано актуальність теми дослідження, визначено мету, завдання, об'єкт, предмет, гіпотезу і методи дисертаційної роботи, розкрито її наукову новизну й практичну значущість, подано дані щодо апробації, упровадження результатів дослідження та структури роботи.

У **першому розділі** «Теоретичні засади навчання майбутніх перекладачів декодування інтонації гендерно-маркованого англійського мовлення» схарактеризовано стан навчання інтонації гендерно-маркованого англійського мовлення (далі – ГМAM) як методичної проблеми, проаналізовано програми, підручники і навчальні посібники з англійської мови, теорії та практики перекладу щодо особливостей навчання майбутніх перекладачів коректного сприйняття на слух семантики інтонаційного оформлення англомовного жіночого й чоловічого діалогічного мовлення.

Особливості «жіночих» / «чоловічих» маркерів англійського мовлення, що проявляються в комунікативній поведінці, були схарактеризовані за п'ятьма типами мовлення: виключно «жіноче» мовлення; виключно «чоловіче» мовлення; «гендерно-нейтральне» мовлення (тобто мовлення, в якому відсутні будь-які маркери «чоловічих» або «жіночих» характеристик); проявлення «чоловічого» фактора в жіночому мовленні і навпаки – «жіночого» фактора в чоловічому мовленні.

Гендерно-марковане англійське мовлення – це наявність типових для мовлення жінок та чоловіків – носіїв англійської мови – маркерів висловлювань, що охоплюють лексичний, граматичний, фонетичний (або їхню сукупність) рівні оформлення. Відмінності в інтонації жіночого та чоловічого мовлення, що позначаються в розбіжності в мелодичному контурі, гучності, темпі (включаючи паузи), тембрі голосу, фразовому наголосі,

ритмі, а також у семантичному навантаженні в процесі комунікації, виявили дистинктивні інтонаційні засоби. На підставі аналізу автентичних аудіоджерел відібрані навчальні аудіотексти – англійські одностатеві (далі – ОСД) та двостатеві (далі – ДСД) діалоги, що репрезентують спектр дистинктивних особливостей інтонаційного оформлення жіночого і чоловічого мовлення.

Вивчення стану навчання майбутніх перекладачів декодування інтонаційних засобів оформлення ГМAM з урахуванням вимог Загальноєвропейських рекомендацій з мовної освіти (2003) та їх відображення в чинних державних стандартах, навчальних програмах з англійської мови для ВНЗ України (2001), підручниках й навчальних посібниках з перекладу, англійської мови виявило, що в практиці навчання перевага надається оволодінню студентами комунікативною і лінгвістичною компетенціями, загальними навичками спілкування в найбільш поширених щоденних ситуаціях. Однак, інтонаційне оформлення гендерних відношень у них не враховується. Існуючі вимоги стосуються навчання студентів розуміння суті розмови, змісту спеціальної / детальної інформації, розуміння підтексту, виявлення думки, настрою, тону мовця, його ставлення до висловлюваної інформації та розпізнавання при аудіюванні базових просодичних засобів для різних комунікативних цілей. Проте, вони не враховують впливу статі мовців на інтонаційне оформлення їхніх висловлювань.

Установлено, що навчати майбутніх перекладачів декодування семантики інтонаційного оформлення англійських ОСД і ДСД доцільно за умови забезпечення системності, комплексності й поетапності навчання досліджуваних навичок у контексті навчання аудіювання; організації автентичного мовного середовища для формування комунікативної компетенції майбутніх перекладачів, що сприяє розвитку навичок адекватного сприйняття на слух семантики інтонаційного оформлення жіночого і чоловічого мовлення в реальних умовах спілкування носіїв англійської мови, з одного боку, та практики студентів у ролі перекладачів, з іншого; застосування системи вправ, що мотивує студентів до активної самостійної роботи з компонентами інтонації, які забарвлюють інтонаційне

оформлення жіночого й чоловічого англійського діалогічного мовлення, тобто виступають у ролі гендерних маркерів.

У **другому розділі** «Методика підготовки майбутніх перекладачів до декодування інтонації гендерно-маркованого англійського мовлення» розкрито складові методики навчання майбутніх перекладачів декодування інтонації ГМAM; описано систему вправ, сформульовано цілі, критерії, показники та етапи навчання студентів – майбутніх перекладачів ГМAM.

Навчання студентів – майбутніх перекладачів аудіювання семантики

інтонації ГМAM у межах завдань лінгвістичного змісту передбачало систематизацію дистинктивних особливостей чоловічого і жіночого усного діалогічного мовлення, характерних для різноманітних типів (ділового, академічного та побутового) дискурсу в рідній та іноземній мовах (його лексико-граматичного, інтонаційного оформлення і їх взаємодії); виявлення та аналіз варіативності інтонаційного оформлення жіночого й чоловічого мовлення залежно від соціального статусу мовців та їхнього емоційного стану; прогнозування інтерференції (і засобів її запобігання) рідної й іноземної мов у процесі навчання майбутніх перекладачів перекладу на просунутому етапі). У межах завдань дидактичного змісту воно передбачало: формування в майбутніх перекладачів навички розпізнавати на слух семантику інтонації гендерно-маркованого англійського мовлення та обирати адекватні лінгвістичні засоби під час перекладу аудіотекстів рідною мовою; навчання майбутніх перекладачів вибору коректної стратегії комунікативної поведінки.

Відбір дидактичного матеріалу для навчання майбутніх перекладачів ГМAM вимагало врахування таких особливостей оформлення англійського й українського «жіночого» і «чоловічого» діалогічного дискурсу: екстралінгвістичних (немовні фонації, «вокалізовані» емоції, глибокі вдихи, зітхання, жестикуляція, свист, покашлювання, штучне прочищення горла, шмигання носом у супроводженні з жестикуляцією); лінгвістичних (поліфункціональність лексико-граматичних та інтонаційних

засобів оформлення гендерно-маркованого англійського мовлення, використання найбільш типових для чоловіків і жінок як комунікантів лінгвістичних засобів для вираження імпліцитного значення повідомлення);

прагматичних (врахування наміру того, хто говорить, і комунікативних наслідків його висловлювань), соціо- та психолінгвістичних (дотримання моделей спілкування відповідно до соціального статусу людини, врахування особливостей породження і сприйняття мовленнєвих висловлювань жінками й чоловіками та проблем, пов'язаних із соціальною природою мови, її суспільними функціями та впливом соціальних факторів на мову). Зазначені особливості «жіночого» і «чоловічого» англійського й українського діалогічного дискурсів найбільш ефективно в порівнянні. При цьому основну увагу необхідно приділяти цілеспрямованому слуханню автентичних текстів ОСД та ДСД. Навчальні тексти охоплювали сферу ділового, академічного та побутового дискурсів, репрезентували діалоги з британських аудіо-джерел з визначеною віковою категорією комунікантів (30–45 років) та були присвячені різноманітній тематиці (“In the office, “Speaking with a lawyer”, “At the corporation meeting”, “An employee and an

employer” та інші).

На базі слухового сприйняття відібраних текстів у майбутніх перекладачів формувалися рецептивні (декодування інтонації гендерних відмінностей в іншомовному мовленні при аудіюванні), продуктивні (використання відповідних гендерно-маркованих інтонаційних засобів в англійському мовленні) та рецептивно-продуктивні (відтворення і перекладу автентичних діалогів з урахуванням семантики інтонаційних засобів оформлення мовлення) навички в «робочих» мовах. Навчальний матеріал добирався за принципами доступності, функціональності й достатнього мінімуму. Формування еталонів інтонаційних структур, які були покладені в основу розробленої системи навчальних вправ, відбувалося засобами фонетичного дослідження.

Аналіз методик навчання аудіювання та спеціальних підходів до вирішення методичних проблем з питань викладання перекладу дозволив визначити основні принципи навчання майбутніх перекладачів ГМAM: єдності системи вправ; відповідності змісту вправ меті навчання; функціональності; диференціації навчання з урахуванням соціолінгвістичного та психолінгвістичного аспектів інтонаційного оформлення ГМAM; інтегративного навчання мови і перекладу; прогнозування інтерференції рідної мови; професійної спрямованості навчання.

Реалізація мети навчання майбутніх перекладачів ГМAM була зумовлена наявністю таких педагогічних умов: системності, комплексності й поетапності навчання досліджуваних навичок у контексті аудіювання; створення автентичного мовного середовища для сприйняття на слух семантики інтонаційного оформлення ГМAM у спілкуванні носіїв англійської мови; застосування системи вправ для самостійної роботи з компонентами інтонації, які виступають гендерними маркерами.

Розроблена експериментальна модель навчання студентів декодування інтонації ГМAM на засадах процесуального підходу в методиці навчання іноземних мов (С. П. Кожушко, С. Ю. Ніколаєва, О. Б. Тарнопольський та інші) містить три етапи: підготовчий, тренувальний і закріплювальний, кожному з яких відповідала певна підсистема вправ. У цілому система вправ, розроблена для навчання студентів – майбутніх перекладачів декодування інтонації ГМAM, складалася з ознайомлювальної, операційної та діяльнісної підсистем, розроблених відповідно до методичних концепцій О. Б. Тарнопольського та Н. К. Скляренко. Тип вправи визначається за рівнем комунікативної спрямованості навчання (комунікативні, умовно-комунікативні та некомунікативні), ступенем умотивованості студентів (умотивовані та невмотивовані), ступенем керування їхньою мовленнєвою діяльністю (повне або жорстке керування, часткове керування, мінімальне керування), характером опор (природні опори, спеціально

створені опори, відсутність опор), наявністю ігрового компонента (з рольовим ігровим компонентом, з нерольовим ігровим компонентом і вправи без ігрового компонента), формою організації (індивідуальні, парні та групові вправи) і ступенем креативності (репродуктивні, продуктивні й репродуктивно-продуктивні вправи).

Підготовчий етап був спрямований на отримання майбутніми перекладачами теоретичних знань щодо сутності ГМAM, гендерно-нейтрального англійського мовлення, гендерних маркерів, декодування інтонації, дистинктивних інтонаційних засобів, соціального статусу комунікантів, мовленнєвої поведінки і стилю комунікації, семантичної спрямованості мовних засобів; відомостей про соціокультурний та психолінгвістичний аспекти розгортання англійського діалогічного дискурсу. На цьому етапі формування в студентів навички декодування інтонації ГМAM забезпечувалось ознайомлювальною підсистемою вправ. Ця підсистема вправ зорієнтована на формування у студентів навичок коректно інтонаційно оформляти гендерно-марковані фрази мовців, які спілкуються в режимах домінування – підпорядкування та рівноправ'я, шляхом імітації інтонаційних еталонів та навичок перекладу відповідних фрагментів діалогів. За типологією в ній превалювали некомунікативні, умовно-комунікативні, рецептивні вправи. Наведемо приклад такої вправи.

Вправа 1. Тип вправи: умотивована, некомунікативна, рецептивно-репродуктивна вправа з повним керуванням, природним опорою, без рольового ігрового компонента, індивідуальна.

Інструкція: Listen to *Dialogue A* (females are talking). They are discussing the activity of two firms.

a) Define social status of the communicants (subordination, dominance, equality) and the style of communication (formal, informal, integrity of formal and informal). Give reasonable grounds to stand your point of view.

b) Transcribe and intone the italicized phrases uttered by the woman-dominant and identify her attitude to the interlocutor. Pronounce the phrases uttered by the woman-dominant after the announcer.

Try to reproduce all the intonation patterns uttered by the native speaker.

c) Transcribe and intone the italicized phrases uttered by the woman-subordinator and identify her attitude to the interlocutor. Pronounce the phrases uttered by the woman-subordinator after the announcer. Try to reproduce all the intonation patterns uttered by the native speaker.

Тип контролю: контроль за допомогою аудіозапису й контроль з боку викладача.

Тренувальний етап мав на меті формування та розвиток навички перцептивного аналізу семантики інтонації жінок і чоловіків у взаємозв'язку з лексико-граматичним оформленням їхнього мовлення на базі

порівняння особливостей інтонаційного оформлення англомовних ОСД та ДСД. Навчання студентів на цьому етапі забезпечувалось операційною підсистемою вправ, яка сприяла формуванню компетенції в аудіюванні, а саме декодуванні семантики інтонації гендерно-маркованого англійського діалогічного мовлення у взаємодії з лексико-граматичним оформленням мовлення жінок і чоловіків на рівні реплікування, мікродіалогів та цілісного розгалуженого діалогу. Наведемо приклад такої вправи.

Вправа 2. *Тип вправи:* умотивована, комунікативна, рецептивно-продуктивна вправа без керуванням, з природною опорою, з рольовим ігровим компонентом, індивідуальна/парна.

Інструкція: Listen to a dialogue between a woman-employer and a man-employee. Who sounds confident? Who sounds persuasive? What makes you think so?

a) Render the main content of the conversation and specify the interlocutors' attitude to the communicative situation in English. Define if lexical and grammatical means influence the intonation patterns used by the speakers in order to express this attitude. In which way? Characterise the main acoustic parameters the woman and man use while expressing this very modal and evaluative meaning.

b) Give annotated translation of the dialogue into Ukrainian.

Modification: Finish the conversation with your partner. Mind, you are to demonstrate a different character of semantic correlation of linguistic means you are using.

При виконанні вправ цього типу студенти проводили самостійне фонетичне дослідження під керівництвом викладача стосовно особливостей інтонації жіночого і чоловічого мовлення на рівнях темпорального, ритмічного й мелодичного компонентів, а також гучності; виявляли дистинктивні особливості інтонаційного оформлення ГМAM; співвідносили інтонаційні засоби оформлення жіночого та чоловічого мовлення з їхнім соціальним статусом і лексико-граматичним оформленням мовлення, виявляли характер семантичної спрямованості мовних засобів; порівнювали показники «жіночих» і «чоловічих» лінгвістичних засобів оформлення діалогічного мовлення. Студенти мали у своєму розпорядженні наочні засоби: таблиці, схеми, електронні й магнітні носії інформації,

аудіоматеріал, його текстовий запис, що полегшувало їхню роботу.

Закріплювальний етап полягав у вдосконаленні мовленнєвої компетенції студентів декодування семантики інтонації ГМAM в аудіюванні, перекладі та говорінні з урахуванням чинників, які визначають інтонаційні моделі висловлювань жінок і чоловіків (соціального статусу, лексико-граматичного оформлення висловлювань та емоційного

стану мовців). Аналіз семантики інтонаційного оформлення емоційного жіночого і чоловічого мовлення відбувається на цьому етапі в процесі виконання професійно спрямованих вправ діяльнісної підсистеми. На основі вправ діяльнісного типу, що містять різноманітний мовний матеріал, студенти демонстрували комплекс отриманих знань та відпрацьованих навичок в аудіюванні, перекладі автентичних діалогів і телефонних розмов (в аудіозапису) та говорінні. Студентам пропонувалося прослухати ОСД чи ДСД і надати повну характеристику головних акустичних параметрів жіночого / чоловічого мовлення з урахуванням соціального статусу мовців, механізмів взаємодії лексико-граматичних та інтонаційних засобів під час передавання позитивних і негативних емоцій, відношення мовців один до одного й таке інше. Висновки фіксувались у таблицях, приклад яких наведено нижче.

Засоби актуалізації гендерно-маркованого англійського мовлення

<i>*LGM</i>		<i>Vocabulary</i>			<i>Communicative type of sentences</i>				<i>Inversion</i>	<i>Other</i>
		<i>ECW</i>	<i>MW/MV/</i>	<i>Hyperbolized words</i>	<i>narratives</i>	<i>questions</i>	<i>imperatives</i>	<i>exclamations</i>		
<i>F</i>	<i>P</i>									
	<i>N</i>									
<i>M</i>	<i>P</i>									
	<i>N</i>									

** LGM* – lexical and grammatical means; *ECW* – emotionally coloured words; *MV/MW* – modal verbs / modal words; *F* – a female; *M* – a male; *P* – positive emotions; *N* – negative emotions.

Умовно-комунікативні вправи також використовувались у випадках, коли зміст та форма мовлення «модельовалася» за допомогою спеціального плану, ключових слів, запропонованої ідеї та інших опор. Більшість вправ були рецептивно-репродуктивні з частковим керуванням. Провідними були такі форми опрацювання мовного матеріалу: бесіди, дискусії та різноманітні рольові професійно зорієнтовані ігри. Вправи виконувались у парах, малих групах та як загальногрупові.

Вправа 3. *Тип вправи:* умотивована, комунікативна, рецептивно-продуктивна вправа без керуванням, з природною опорою, з рольовим ігровим компонентом, індивідуальна/парна/групова.

Інструкція: You are invited to an office as an interpreter to work on a telephone line. Listen to a part of a telephone conversation between a man and a woman in representation of the woman. Mind disconnections while listening.

a) Translate your part of the conversation for your partner. Use adequate linguistic means. Analyse reasons of your mistakes while translating. Give a telephone answer in English.

b) Listen to the man's speech. Swap your roles with your partner. Let your partner give adequate translation of this part of the conversation. Analyse reasons of your partner's mistakes while translating. Discuss the content and intonation of your telephone answers with your partner.

Усі експериментальні заняття проводились у межах практичних занять з англійської мови. У цілому запропонована методика розрахована на 72 години аудиторної і такої самої кількості годин самостійної роботи студентів.

У **третьому розділі** «Експериментальна перевірка ефективності розробленої методики» описано підготовку, організацію і хід експериментального навчання, подано інтерпретацію його результатів, методичні рекомендації щодо організації навчання студентів другого курсу, які навчаються за спеціальністю «Переклад».

Перевірка ефективності запропонованих педагогічних умов реалізації експериментального навчання відбувалась у процесі експерименту, який за умовами проведення був природним, багатоетапним, багатофакторним, прямим, вертикально-горизонтальним (за П. Б. Гурвичем). Контрольні групи спеціально не навчалися декодування інтонаційного оформлення жіночого і чоловічого англійського мовлення й опановували цими навичками в комплексі з іншими вміннями в межах вивчення курсу англійської мови і перекладу. Експериментальні групи навчалися декодування інтонації ГМАМ цілеспрямовано за окремим заліковим модулем навчальної дисципліни «Англійська мова: фонетика» відповідно до розробленої нами експериментальної методики. Критеріями навченості майбутніх перекладачів декодування ГМАМ були: здатність розуміти зміст діалогів; визначати стиль спілкування і соціальний статус мовців; декодувати семантику інтонаційного оформлення ГМАМ з урахуванням соціального статусу мовців, їхнього емоційного стану, лексико-граматичним оформленням мовлення; добирати адекватні лексико-граматичні та фонетичні засоби для перекладу англомовних діалогів і в самостійних мовленнєвих актах.

Дані експериментальних зрізів наведені в таблиці.

Таблиця

Рівні сформованості ГМАМ студентів контрольних та експериментальних груп (у значеннях середнього арифметичного), у %

	Експериментальні групи						Контрольні групи					
	1	2	3	4	5	СП*	1	2	3	4	5	СП
ПРЕ зріз	44,7	43,5	46,0	44,9	43,6	44,5	44,4	40,3	45,2	43,5	43,8	43,4
ПСЕ зріз	80,1	75,5	80,9	79,9	81,9	79,7	54,8	50,7	57,3	54,3	54,2	54,2

Приріст											
Експериментальні групи						Контрольні групи					
1	2	3	4	5	СП	1	2	3	4	5	СП
35,4	32,0	34,9	35,0	38,3	35,2	10,4	10,4	12,1	10,8	10,4	10,8

*) ПРЕ зріз - передекспериментальний зріз, ПСЕ зріз - післяекспериментальний зріз, СП - у середньому.

З таблиці бачимо, що в студентів ЕГ приріст інтегрального показника за всіма критеріями становив 35,2%, у КГ – 10,8%. У межах окремих експериментальних груп він коливався від 32,0% до 38,3%. У КГ його значення коливалося від 10,4% до 12,1%.

Результати експериментального дослідження показали, що навчання майбутніх перекладачів декодування ГМАМ на основі розробленої методики позитивно впливає на рівень навченості за всіма визначеними критеріями. Це дало підстави вважати, що запропонована методика підготовки майбутніх перекладачів до декодування інтонації гендерно-маркованого англійського мовлення є ефективною й може бути застосована на лекційних і практичних заняттях з перекладу, методики викладання іноземних мов і перекладу й у межах навчальної дисципліни «Англійська мова».

У **висновках** подано результати дослідження, основні з них такі.

У дисертації досліджено проблему навчання майбутніх перекладачів декодування інтонації гендерно-маркованого англійського мовлення.

1. Аналіз сучасного стану сформованості навичок і вмій майбутніх перекладачів декодування семантики інтонації жіночого й чоловічого англійського діалогічного дискурсу виявив, що вони недостатньо теоретично та практично підготовлені до перекладу гендерно-маркованого

англійського мовлення. У перекладах спостерігалася неадекватність тлумачення ними інтонаційного оформлення англійського мовлення жінок і чоловіків у взаємодії з мовними (лексичним, граматичним оформленням висловлювань) і немовними (соціальним статусом та емоційним станом комунікантів) засобами. Водночас саме коректне розуміння семантики інтонаційного оформлення мовлення жінок і чоловіків забезпечує запобігання непорозумінь та конфліктів під час ділового спілкування з іншомовними партнерами.

2. Передумови навчання майбутніх перекладачів декодування інтонації гендерно-маркованого англійського мовлення визначені за результатами фонетичного дослідження одностатевих і двостатевих англійських діалогів. Вони надали підстави для визначення особливостей інтонаційного оформлення жіночого й чоловічого мовлення, виявлення його дистинктивних рис залежно від соціального статусу, емоційного стану мовців і

семантичної спрямованості лексико-граматичних засобів оформлення висловлювань (спільна чи протилежна спрямованість, незалежність). Гендерно-марковане англійське мовлення – це наявність типових для мовлення жінок та чоловіків – носіїв англійської мови маркерів висловлювань, що охоплюють лексичний, граматичний, фонетичний (або їхню сукупність) рівні оформлення. Усвідомлення варіативності інтонаційних засобів актуалізації гендерних маркерів інтонаційного оформлення (мелодика, гучність, темп, наголос, тембр, ритм) англомовного й україномовного діалогічного гендерно-маркованого мовлення сприяє запобіганню інтерференції під час перекладу.

3. Педагогічні умови, необхідні для ефективного розвитку в майбутніх перекладачів навичок коректного декодування семантики інтонаційного оформлення гендерно-маркованого англійського мовлення, передбачали забезпечення системності, комплексності й поетапності формування цих навичок у контексті навчання аудіювання; організацію автентичного мовного середовища для сприйняття на слух семантики інтонаційного оформлення жіночого і чоловічого мовлення в спілкуванні носіїв англійської мови; застосування системи вправ для самостійної роботи з компонентами інтонації, які виступають гендерними маркерами.

4. Оцінювання рівнів сформованості комунікативно-мовної компетенції з досліджуваних аспектів було проведене за такими критеріями: здатність студентів розуміти зміст діалогів; визначати стиль спілкування й соціальний статус мовців; коректно декодувати семантику інтонаційного оформлення гендерно-маркованого англійського мовлення з урахуванням соціального статусу мовців, їхнього емоційного стану, лексико-граматичним оформленням мовлення; вибирати адекватні лексико-граматичні та фонетичні засоби під час перекладу англомовних діалогів й у самостійних мовленнєвих актах. Коректність декодування інтонаційного оформлення англомовного діалогічного жіночого і чоловічого дискурсу визначалася за показниками: гучності; акцентуації; темпу; мелодичного діапазону; напрямку мелодичної кривої; термінальних тонів.

5. Різнобічний аналіз особливостей інтонаційного оформлення гендерно-маркованого англійського мовлення уможливив створення навчальних еталонів і системи вправ з підготовки майбутніх перекладачів за принципами доступності, функціональності й достатнього мінімуму. Запропонована система була організована в три підсистеми: ознайомлювальну, операційну та діяльнісну. Ознайомлювальна підсистема вправ сприяла формуванню та відпрацюванню навичок студентів коректно інтонаційно оформляти гендерно-марковані фрази комунікантів, які спілкуються в режимах домінування – підпорядкування та рівноправ'я, шляхом імітації інтонаційних еталонів та навичок перекладу відповідних

фрагментів діалогів. Операційна підсистема вправ була спрямована на формування

компетенції в декодуванні семантики інтонації жіночого і чоловічого англомовного діалогічного мовлення у взаємодії з лексико-граматичним оформленням їх висловлювань на рівні реплікування, мікродіалогів і цілісного розгалуженого діалогу. Підсистема вправ діяльнісного типу надала змогу майбутнім перекладачам продемонструвати комплекс отриманих знань та відпрацьованих навичок у сукупності – на рівнях аудіювання, перекладу автентичних діалогів і телефонних розмов та говоріння.

6. Експериментальна лінгводидактична модель навчання майбутніх перекладачів навичок коректного сприйняття семантики інтонаційного оформлення одностатевих і двостатевих англомовних діалогів передбачає послідовність і взаємообумовленість етапів навчання. Завдання першого етапу (підготовчого) передбачало опрацювання студентами уявлень про особливості інтонації гендерно-маркованого й гендерно-нейтрального мовлення, мовленнєву поведінку, стиль комунікації, семантичну спрямованість мовних засобів взагалі, а також засвоєння еталонів англомовного гендерно-маркованого мовлення. Основний етап (тренувальний) полягав у навчанні майбутніх перекладачів перцептивного аналізу семантики інтонації англійського мовлення жінок і чоловіків. Закріплювальний етап був спрямований на вдосконалення їхньої здатності до декодування семантики інтонаційного оформлення гендерно-маркованого англійського мовлення в аудіюванні й перекладі з урахуванням чинників, які визначають інтонаційні моделі висловлювань жінок та чоловіків; репродукування інтонаційних моделей у створених діалогічних єдностях, (мікро)діалогах.

7. Якісні і кількісні показники експериментального навчання, отримані при зіставленні результатів зрізів в експериментальних та контрольних групах, засвідчили значне вдосконалення навичок і вмій щодо досліджуваних аспектів іншомовної комунікації в студентів експериментальних груп. Високого рівня розвитку досліджуваних навичок досягли 9,1% студентів ЕГ (студентів контрольних груп на цьому рівні не виявлено); достатній рівень був зафіксований у 86,4% студентів ЕГ (ніхто зі студентів КГ не досягнув достатнього рівня розвитку досліджуваних навичок); середній (задовільний) рівень зафіксований у 4,5% студентів ЕГ (тоді як у КГ він становив 88,5 %); низький рівень зафіксований лише в студентів КГ – 11,5%.

За результатами проведеного дослідження було розроблено методичні рекомендації з навчання майбутніх перекладачів адекватного сприйняття на слух імпліцитного підтексту інтонаційного оформлення гендерно-маркованого англомовного дискурсу. Вони спрямовані на формування і розвиток у студентів зазначених перцептивних умінь для здійснення

коректного перекладу аудіоінформації.

Проведене дослідження не висчерпує всіх аспектів порушеної проблеми. Перспективу подальших наукових розвідок убачаємо в теоретичному дослідженні та практичній розробці методики формування в майбутніх перекладачів умінь і навичок актуалізації гендерного аспекту в англomовному діалогічному дискурсі за умовами взаємодії лінгвістичних та паралінгвістичних засобів комунікації.

Основні положення дисертації висвітлені в таких публікаціях автора:

1. Попова О. В. Reflection of the theme “male” in the notions “man” and “woman” in British, Australian and American English, and German / О. В. Попова // Науковий вісник Південноукраїнського державного педагогічного університету імені К. Д. Ушинського : зб. наук. праць. – Одеса : ПДПУ ім. К. Д. Ушинського, 2006. – № 4. – С. 101–109.

2. Попова О. В. Гендерные аспекты исследования текста / О. В. Попова // Волинський національний університет ім. Лесі Українки : науковий часопис. – Луцьк : Волинський Академічний Дім, 2008. – № 1–2. – С. 457–465.

3. Попова О. В. Гендерный аспект в переводе официальных документов / О. В. Попова // Науковий вісник Південноукраїнського державного педагогічного університету імені К. Д. Ушинського : зб. наук. праць. – Одеса : ПДПУ ім. К. Д. Ушинського, 2007. – № 6. – С. 114–121.

4. Попова О. В. Лексико-грамматические способы актуализации гендерных отношений в бытовом дискурсе / О. В. Попова // Новітня філологія / Миколаївський державний гуманітарний університет ім. Петра Могили комплексу «Києво-Могилянська академія», 2007. – № 7 (27). – Миколаїв : Вид-во МДГУ ім. П. Могили, 2007. – С. 39–49.

5. Попова О. В. Особенности просодического оформления интервью-дискуссий: гендерный аспект / О. В. Попова // Науковий вісник Південноукраїнського державного педагогічного університету імені К. Д. Ушинського : зб. наук. праць. – Одеса : ПДПУ ім. К. Д. Ушинського, 2007. – № 7. – С. 71–81.

6. Попова О. В. Проблема розвитку навичок аудіювання іншомовного мовлення під час підготовки перекладачів / тлумачів / О. В. Попова // Наукові записки. – Випуск 81 (4). – Серія : Філологічні науки (мовознавство) : У 4 ч. – Кіровоград : КДПУ ім. В. Винниченка, 2009. – С. 314–319.

7. Попова О. В. Особенности обучения будущих переводчиков аудированию: гендерный аспект / О. В. Попова // Наука і освіта. – 2009. – № 3. – С. 113–116.

8. Попова О. В. Методичні рекомендації з навчання майбутніх пере-

кладачів декодування інтонації гендерно-маркованого англійського мовлення / О. В. Попова // Науковий вісник Південноукраїнського національного педагогічного університету ім. К. Д. Ушинського : зб. наук. праць. – Одеса : ПНПУ ім. К. Д. Ушинського, 2010. – № 1. – С. 3–8.

9. Попова О. В. Особливості перекладу українською мовою англійської комерційної реклами, орієнтованої на жінок / О. В. Попова // Науковий вісник Південноукраїнського державного педагогічного університету імені К. Д. Ушинського : зб. наук. праць (лінгвістичні науки). – Одеса : ПДПУ ім. К. Д. Ушинського, 2009. – № 9. – С. 105–111.

10. Попова О. В. Professional English for students and practicing teachers : [навчальний посібник з професійного курсу англійської мови для студентів і практикуючих учителів] / Т. М. Корольова, О. В. Попова. – 1-е вид. стереотип. – Одеса : Вид-во «ВМВ», 2008. – 84 с.

11. Popova A. Types of connection in the field structures (on the material of the notions “man / woman” in English, German, Russian, Ukrainian) / A. Popova // Матеріали III міжнародної науково-практичної конференції [«Актуальні проблеми сучасних наук : теорія та практика – 2006»], (Дніпропетровськ, 16–30 червня 2006 р.). Том 19. – Філологічні науки : тези доп. – Дніпропетровськ : Наука і освіта, 2006. – С. 51–55.

12. Попова А. В. Специфика современных требований к овладению навыками устной иноязычной речи студентами гуманитарных факультетов / А. В. Попова // V всеукраїнські науково-практичні читання студентів і молодих науковців, присвячені педагогічній спадщині Костянтина Дмитровича Ушинського (Одеса, 15–16 травня 2007 р.) : тези доп. – Одеса : ПДПУ ім. К. Д. Ушинського, 2007. – С. 289–292.

13. Попова А. В. Гендерные особенности общения «преподаватель-студент» в гуманитарных вузах / А. В. Попова // Матеріали III міжнародної науково-практичної конференції [«Мова та культура: проблеми загальної, германської, романської та слов'янської стилістики»], (Горлівка, 17–18 травня 2007 р.): В 2 т. – Том 1 : Стилiстика i проблеми сучасної комунікації та прагматики. Сучасні проблеми функціональної стилістики. Стилiстичні проблеми перекладу. Стилiстика в навчальному процесі. : тези доп. – Горлівка : Вид-во ГДПШМ, 2007. – С. 175–179.

14. Попова А. В. К вопросу об обучении будущих переводчиков аудированию: гендерный аспект / А. В. Попова // Матеріали III міжнародної наукової конференції [«Навчання загальнонавчальної та ділової англійської мови у Східній Європі: для чого та як?»], (Дніпропетровськ, 15–16 травня 2009 р.) : тези доп. – М-во освіти і науки України, Дніпропетровський університет економіки та права : Вид-во ДУЕП, 2009. – С. 141–142.

15. Попова О. В. До питання про навчання майбутніх перекладачів

комунікативної компетенції: гендерний аспект / О. В. Попова // *Виховання і культура : міжнародний науково-практичний журнал* (січень–березень, 2010) : тези доп. – Одеса, 2010. – № 1 (21). – С. 69–70.

У праці в співавторстві здобувачці належить добір аудіо текстів, складання підрозділів *Communicative tasks* та *Does Gender Correlate with Communicative Behaviour?* до кожного розділу навчального посібника.

АНОТАЦІЯ

Попова О. В. Методика навчання майбутніх перекладачів декодування інтонації гендерно-маркованого англійського мовлення. – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук зі спеціальності 13.00.02 – теорія та методика навчання (германські мови). – Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського». – Одеса, 2010.

Дисертацію присвячено методиці навчання майбутніх перекладачів декодування інтонації гендерно-маркованого англійського мовлення. У роботі схарактеризовано теоретичні передумови та сучасний стан підготовки майбутніх перекладів до декодування інтонації гендерно-маркованого англійського мовлення; визначено педагогічні умови навчання майбутніх перекладачів декодування семантики інтонаційного оформлення жіночого і чоловічого англомовного мовлення; виявлено критерії, показники й рівні сформованості в майбутніх перекладачів навичок декодування інтонації гендерно-маркованого англійського мовлення; розроблено та експериментально апробовано лінгводидактичну модель, систему вправ та методичні рекомендації щодо навчання майбутніх перекладачів декодування семантики інтонації жіночого й чоловічого англомовного діалогічного мовлення.

Ключові слова: методика навчання декодування інтонації, майбутні перекладачі, гендерно-марковане англійське мовлення, лінгводидактична модель, система вправ.

АННОТАЦИЯ

Попова А. В. Методика обучения будущих переводчиков декодированию интонации гендерно-маркированной английской речи. – Рукопись.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата педагогических наук по специальности 13.00.02 – теория и методика обучения (германские языки). – Государственное учреждение «Южноукраинский

национальный педагогический университет имени К. Д. Ушинского». – Одесса, 2010.

Диссертация посвящена проблеме методики обучения будущих переводчиков декодированию интонации гендерно-маркированной английской речи. В работе декодирование интонации рассматривается как интерпретация семантики интонационного оформления речи; уточняется понятие «гендерно-маркированная английская речь»; анализируются дистинктивные особенности речи женщин и мужчин; определяются показатели, рассматриваемые во взаимодействии с интонационным оформлением женской и мужской диалогической речи (социальный статус коммуникантов, лексико-грамматическое оформление высказываний собеседников, эмоциональное состояние коммуникантов). Под гендерно-маркированной английской речью понимаем проявление типичных для речи женщин и мужчин – носителей английского языка – черт-маркеров на уровне лексического, грамматического, фонетического (или их совокупности) оформления высказываний. Отличия в интонационном оформлении «женской» и «мужской» речи проявляются в мелодическом контуре, громкости, темпе (включая паузы), тембре голоса, фразовом ударении, ритме и отражаются в понятии «дистинктивные интонационные средства».

В работе раскрыты компоненты содержания обучения декодированию интонации гендерно-маркированной английской речи: субъект, объект, цель обучения, аспекты обучения (экстралингвистические, лингвистические, дидактические, прагматические, психолингвистические и социолингвистические); этапы обучения (подготовительный, тренировочный, закрепительный); содержание обучения (учебный материал, соответствующая система упражнений); методические принципы обучения и условия их реализации (определение педагогических условий, главных факторов, организационной структуры обучения); критерии проверки эффективности экспериментальной методики обучения.

В результате анализа общедидактических, общеметодических принципов обучения иностранному языку, а также принципов обучения переводу были сформулированы конкретные принципы обучения студентов – будущих переводчиков декодированию семантики интонационного оформления женского и мужского диалогического англоязычного дискурса: принцип единства системы упражнений; принцип соответствия содержания упражнений цели обучения; принцип функциональности; принцип дифференциации обучения с учетом социолингвистического и психолингвистического аспектов интонационного оформления ГМАР; принцип интегративного обучения языку и переводу; принцип прогнозирования интерференции родного языка; принцип профессиональной направленности обучения.

Теоретически обоснована и практически разработана лингводидактическая модель и система упражнений для обучения будущих переводчиков декодированию интонации гендерно-маркированной английской речи как отдельному разделу в рамках учебной дисциплины «Английский язык». Предложенная система упражнений состоит из трех подсистем: ознакомительной, операционной и деятельностной, которые соответствуют этапам обучения.

Эффективность разработанной лингводидактической модели обучения была проверена и подтверждена в ходе экспериментального обучения. После завершения формирующего педагогического эксперимента по интегральным показателям высокого уровня развития навыков декодирования интонационного оформления гендерно-маркированной английской речи достигли 9,1% студентов экспериментальных групп, достаточного – 86,4%, среднего – 4,5%, с низким – не было выявлено. В контрольных группах студентов с высоким и достаточным уровнями развития данного навыка не было зафиксировано, средний уровень составил 88,5%, низкий уровень – 11,5%.

По итогам исследования сформулированы методические рекомендации по организации обучения студентов – будущих переводчиков декодированию семантики интонационного оформления женской и мужской англоязычного диалогического дискурса.

Ключевые слова: методика обучения декодированию интонации, будущие переводчики, гендерно-маркированная английская речь, лингводидактическая модель, система упражнений.

RESUME

Popova O. V. Methods Aimed at Teaching the Would-be Translators to Decode the Intonation of Gender-marked English Speech. – Manuscript.

The thesis aimed at gaining a Candidate Degree in Pedagogical Studies in specialty 13.00.02 – Theory and Methods of Teaching (Germanic Languages). – State establishment “South-Ukrainian National Pedagogical University named after K. D. Ushinsky”. – Odessa, 2010.

The thesis is devoted to the problem of teaching the would-be translators to decode the intonation of gender-marked English speech.

The theoretical conditions and the current state of the would-be translators' skills aimed at decoding the intonation of gender-marked English speech have been characterised; the pedagogical conditions contributing to the would-be translators' training in decoding the semantics of gender-marked English speech have been stated; the efficiency criteria, indicators characterising the levels of the would-be translators' skills to decode the intonation of gender-marked English speech have been specified; the linguistic and didactic model,

a system of exercises aimed at teaching the would-be translators to decode the intonation of gender-marked English speech as well as practical recommendations on how to teach the would-be translators to decode the English intonation semantics of female and male dialogical speech have been elaborated and introduced into practice of professional development.

Key words: methods aimed at teaching to decode intonation, would-be translators, gender-marked English speech, linguistic and didactic model, a system of exercises.

Державний заклад
«ПІВДЕННОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ імені К. Д. УШИНСЬКОГО»

ПОПОВА ОЛЕКСАНДРА ВОЛОДИМИРІВНА

УДК 378.013+414.6+420

**МЕТОДИКА НАВЧАННЯ МАЙБУТНІХ ПЕРЕКЛАДАЧІВ
ДЕКОДУВАННЯ ІНТОНАЦІЇ ГЕНДЕРНО-МАРКОВАНО-
ГО АНГЛІЙСЬКОГО МОВЛЕННЯ**

13.00.02 – теорія та методика навчання (германські мови)

Автореферат
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата педагогічних наук

Одеса – 2010

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана в Державному закладі «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», Міністерство освіти і науки України.

Науковий керівник – доктор філологічних наук, професор
КОРОЛЬОВА Тетяна Михайлівна,
Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»,
завідувач кафедри перекладу і теоретичної та прикладної лінгвістики.

Офіційні опоненти – доктор педагогічних наук, професор
ТАРНОПОЛЬСЬКИЙ Олег Борисович,
Дніпропетровський університет економіки та права,
завідувач кафедри прикладної лінгвістики та методики навчання іноземних мов;

кандидат педагогічних наук, доцент
ВЕРБИЦЬКА Тетяна Діомидівна,
Одеський національний університет імені І. І. Мечникова,
доцент кафедри німецької філології.

Захист відбудеться «13» листопада 2010 року о 12 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради К 41.053.04 Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» за адресою: 65029, м. Одеса, вул. Ніщинського, 1.

З дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» за адресою: 65020, м. Одеса, вул. Старопорто-франківська, 36.

Автореферат розісланий «13» жовтня 2010 р.

Учений секретар
спеціалізованої вченої ради

І. А. Княжева

Оригінал-макет виготовлений видавцем Букаєв Вадим Вікторович
вул. Пантелеймонівська 34, м. Одеса, 65012.
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 2783 від 02.03.2007 р.
Тел. 0949464393, 0487431393 email - bukaev@gmail.com
Підписано до друку 06.10.2010. Папір офсетний А60х90/16.
Заказ № 539. Ум. друк. арк. 0,9. Наклад 100 прим.
копіювальний центр Грецький будинок" ЧП "Майн-Рейн Круїз"
(Свідоцтво А00 №270443 від 11.03.2001 р.)
м. Одеса, пров. Віце-Адмірала Жукова, 3/7
тел./факс: (0482) 375-235